

INTEGRA KORACI U NOVI KVALITET ŽIVOTA

Prim. Dr sci Petar Nastasić
Blok za alkoholizam i druge zavisnosti
Institut za mentalno zdravlje
Palmotićeva 37, BEOGRAD

2005. INTEGRA BEOGRAD
www.integra.org.yu

Ne mogu da počnem ovo moje izlaganje bez malog osvrt na istoriju. Mislim na istoriju Instituta za mentalno zdravlje (IMZ) i lečenje bolesti zavisnosti u njemu - smatram da to mogu, jer je iza mene skoro 25 godina rada u njemu, pa sam i sam bio svedok te istorije. IMZ je to sada pouzdano znam uvek prednjačio u struci, od svog osnivanja je probijao puteve, kojima su potom išli i ostali. Kada je u pitanu lečenje alkoholizma ti "prednjaci" bili su dr Kastel, dr Sedmak i dr Gačić, a kada su u pitanju tzv. narkomanije to je dr Bukelić. Njihovom zaslugom mnogo toga je promenjeno i unapređeno u pristupu bolestima zavisnosti, u objašnjenju nastanka, ali i u lečenju. I ovaj skup danas je jedno od tih velikih dostignuća do kojih su nas i oni doveli i ja želim da im se zahvalim za to. I današnji pristup bolestima zavisnosti u IMZ je onaj koji prednjači, osavremenjen je i prati svetske trendove u toj oblasti. Taj pristup je ostao medicinski u onom segmentu bolesti zavisnosti koji je povezan sa psihijatrijom i telesnim oštećenjima, ali je značajno dopunjen sistemskim elementima, tačnije eko-sistemskim, u onom segmentu bolesti zavisnosti (BZ) koji je vezan za održavanje apstinencije i poboljšanje kvaliteta života. Može se reći da je on čak pomalo i anti-psihijatrijski, pogotovo u onom delu koji ne vidi bolest kao deficit i kao stigmatu, a bolesnika kao bespomoćnog i zato nesposobnog da učini nešto za sebe i svoje izlešenje. Savremena neurobiohemijska istraživanja pružila su mnogo novih i vrlo značajnih otkrića koja mnogo bolje osvetljavaju mehanizme nastajanja zavisnosti od psihoaktivnih supstanci utvrđujući vrlo precizno sve puteve njihovog delovanja na molekularnom nivou, što je omogućilo otkrivanje novih lekova koji u mnogome olakšavaju lečenje bolesti zavisnosti. Međutim, ova istraživanja pružila su mnogo novih podataka o tzv. normalnom biohemizmu ljudske motivacije i humanih obrazaca ponašanja uopšte. Pojava tzv. novih zavisnosti (zavisnost od interneta, kompjuterskih igrica, spenderism, seksualna zavisnost, patološko kockanje) koje nastaju i razvijaju se bez unošenja psihoaktivne supstance, ukazuje na značaj interpersonalnih odnosa i emocioanalnih interakcija sa značajnim osobama u porodici i u socijalnom okruženju. Psihoaktivne supstance i njihova snažna adiktivna svojstva imaju presudni značaj u nastajanju i pojačavanju BZ. Međutim, ova nova otkrića ukazuju na smanjenje apsolutnog značaja oštećenja nastalih od psihoaktivnih supstanci i povećanje značaja oštećenih interpersonalnih odnosa i emocionalnih interakcija u održavanju zavisnosti. Ova otkrića u velikoj meri su potvrdila i dopunila eko-sistemski pristup koji se u IMZ primenjuje u lečenju BZ još od sredine osamdesetih godina. Naime, tada je počela primena porodične terapije u svim odsecima Bloka za alkoholizam. Kada je izgledalo da će razvoj biološke psihijatrije umanjiti značaj porodične terapije, ispostavilo se da su neurobiohemijska istraživanja potpomogla i razumevanje ljudskog ponašanja povezano sa zavisnostima. Promene u ponašanju ljudi, naravno velikim delom su pod uticajem promena u društvu i civilizacijskim dostignućima na globalnom nivou. Dvadeseti vek se pokazao kao vek velikih promena i napredka, pa je moralni konzervativizam sa početka veka ustupio mesto znatno liberalnijem pristupu, traženju i ispunjavanju ljudskih prava, povećavanju ljudskih sloboda. Snažan napredak nauke i tehnologije posle II svetskog rata, osvajanje svemira i materijalno obogaćenje pojedinaca pomerili su motivaciju ljudskog ponašanja ka potpunom ispunjavanju sopstvenih potreba i traženju zadovoljstava po svaku cenu. Ponašanje je od usmerenosti na društvo, na grupu i porodicu sve više okrenuto ka pojedincu i traženju ličnog identiteta.

Kraj XX i početak XXI veka pokazao se kao period velike konfuzije i dezintegracije, pun agresije i anomalije, retrogradnih pojava, neetičnosti i kršenja ljudskih prava i pored velikog tehnološkog napredaka i gromoglasnih proklamacija. U takvoj atmosferi droge su trebale da budu taj "dar Bogova" na putu ka sreći. Međutim, psihoaktivne supstance su se pokazale kao najgora moguća varijanta traženja identiteta, jer vode ka potpunom osiromašenju ljudske prirode. Čovek i njegova priroda za svoje ispunjenje traže pre svega relaciju i povezivanje sa drugim ljudskim bićem, a droge vode ka otuđenju i zatvaranju u nestvarni svet. Zbog toga lečenje od zavisnosti može da bude teško jer ono treba da bude postavljeno i izvedeno kao promena, nešto kao "lična i porodična revolucija". Šta to znači? U momentu započinjanja lečenja pojavljuje se bolesnik sa očiglednim defektima i oštećenjima, velikim stepenom disfunkcija i poremećaja, ali i porodica koja je vrlo disfunkcionalna. U toj početnoj fazi najznačajnija je medicinska i psihijatrijska pomoć da se uspostavi i ojača apstijencija. A kada se to ostvari pacijent i porodica treba da postanu resurs - novi izvor, potencijal za razvoj i obogaćenje. Dakle, pacijent i porodica tokom produžne faze lečenja teže ka razvoju i unapređenju svakog pojedinačno i porodičnog sistema kao celine. Svako treba da radi na menjanju sebe, a porodica kao sistem nosi u sebi prirodne resurse za rast i razvoj. Samo se treba vratiti osnovnoj nameri porodice kao sistema, a to je da se formiraju takve interakcije i emocionalni odnosi koji će omogućavati osećaje jasnoće, odmerenosti, opuštenosti, jednom rečju osećanje lagodnosti, komfora pri komuniciranju, jer cilj je zajednički i svi dobijaju. Konflikti su neminovni, ali kada se ima u vidu namera porodice i cilj, onda se u tim konfliktima ne teži ka pitanju "ko je u pravu", već šta je rešenje tj. razrešenje. Porodice koje se nalaze ovde i koje su formirale ovo Udruženje to su razumele i u tome uspele. Oni zajedno sa svojim terapeutima žele da budu i dalje u tom uspešnom i do sada sasvim održivom rastu i razvoju, ali i više od toga žele da na to ukažu i drugima, žele i da drugima pomažu. Ovaj put prešli smo zajedno mi terapeuti i Vi kao pojedinci i kao porodice... Princip koji smo zajedno izgradili je "menjaj sebe, učini nešto za sebe, pomози sebi i svom bližnjem, pa onda traži promenu od drugih". Dakle, ovo udruženje istrajavaće na formuli samopomoći, što znači, da će aktivnosti udruženja biti velikim delom okrenute ka daljem ostvarivanju ličnog obogaćenja i ostvarivanja sopstvenog kvaliteta života. Biće usmerene i na otklanjanje prepreka na putu sopstvenog rasta i razvoja porodice, pomagaće jedni drugima u rešavanju problema i kriza. Ono što ovo Udruženje sada može da uradi je - i pomoć drugima, ali ne kao pomoć koju pruža terapijska institucija, nego - više od toga kao institucija koja će podsticati akcije za bolje i organizovanije angažovanje države i drugih institucija društva za borbu protiv droge - za prevenciju, suzbijanje i lečenje bolesti zavisnosti, kao ravnopravni i kompetentni članovi društva tražiće i pokretati uz pomoć društva i NVO projekte u prevenciji i kvalitetnijem lečenju bolesti zavisnosti za sve kojima to treba.

Ja Vam u tome želim puno uspeha.